

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

молодіжна громадська організація
«НЕЗАЛЕЖНА АСОЦІАЦІЯ МОЛОДІ»

студентське наукове товариство історичного факультету
«КОМІТЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ ТА СУЧАСНОСТІ»

МАТЕРІАЛИ

XIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у
країнах Європи та Азії»

30 – 31 травня 2015 р.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ УКРАИНЫ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ
«Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет
имени Григория Сковороды»

молодежная общественная организация
«НЕЗАВИСИМАЯ АССОЦИАЦИЯ МОЛОДЕЖИ»

студенческое научное общество исторического факультета
«КОМИТЕТ ИССЛЕДОВАНИЯ ИСТОРИИ И СОВРЕМЕННОСТИ»

МАТЕРИАЛЫ

XIV Международной научно-практической интернет-конференции
**«Проблемы и перспективы развития науки в начале третьего тысячелетия в
странах Европы и Азии»**

30 – 31 мая 2015 г.

СБОРНИК НАУЧНЫХ РАБОТ

Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії» // Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2015 р. – 473 с.

Материалы XIV Международной научно-практической интернет-конференции «Проблемы и перспективы развития науки в начале третьего тысячелетия в странах Европы и Азии» // Сборник научных трудов. – Переяслав-Хмельницкий, 2015 г. – 473 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

В.П. Коцур,

доктор історичних наук, професор, дійсний член НАПН України,
ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

В.П. Коцур,

доктор исторических наук, профессор, действительный член НАПН Украины, ректор ГВУЗ
«Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды».

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

С.М. Рик – к.ф.н., доцент;
Я.О. Потапенко – д.і.н., професор;
Т.М. Боголіб – д.е.н., професор;
Г.Л. Токмань – д.п.н., професор;
Н.В. Ігнатенко – к.п.н., професор;
В.В. Куйбіда – к.біол.н., доцент;
В.А. Вінс – к.псих.н.;
Ю.В. Бобровнік – к.і.н.;

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

С.М. Рик – к.ф.н., доцент;
Я.О. Потапенко – д.и.н., профессор;
Т.М. Боголиб – д.э.н., профессор;
Г.Л. Токмань – д.п.н., профессор;
Н.В. Игнатенко – к.п.н., профессор;
В.В. Куйбида – к.биол.н., доцент;
В.А. Винс – к.псих.н.;
Ю.В. Бобровник – к.и.н.;

Члени оргкомітету інтернет-конференції:

Ю.В. Бобровнік,
А.П. Король,
Ю.С. Табачок.

Члены оргкомитета интернет-конференции:

Ю.В. Бобровник,
А.П. Король,
Ю.С. Табачок.

Упорядники збірника:

Ю.В. Бобровнік,
А.М. Вовкодав.

Составители сборника:

Ю.В. Бобровник,
А.М. Вовкодав.

Отже, особливу роль у постмодерністських творах виконує інтертекстуальність, що демонструє внутрішні текстуальні зв'язки з іншими текстами художньої літератури. Заголовок може співвідносити текст з іменами, творами або всією творчістю окремих письменників, а також апелювати до жанрово-родової пам'яті, до релігійних і фольклорних творів. Сполучаючи текст із позатекстовою реальністю, заголовок робить його учасником загальнокультурного діалогу. У сучасному творі кожна цитована фраза, слово, назва набувають нового звучання й змісту. Інтертекстуальність виходить за межі власне літератури: автори використовують кінематографічні та музичні образи, назви. Значущою рисою тексту є карнавальність, що ґрунтується на ігровому аспекті мови й реалізується на різних мовних рівнях.

Література:

1. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык / И. В. Арнольд. – М.: Флинта : Наука, 2002. – 384 с.
2. Бондалетов В. Д. Русская ономастика: учебное пособие / В. Д. Бондалетов. – М.: Просвещение, 1983. – 224 с.
3. Борботько В. Г. Принципы формирования дискурса: От психолингвистики к лингвосинергетике / В. Г. Борботько. – М.: КомКнига, 2007. – 288 с.
4. Василевский А. Л., Вычислительная лингвистика: Учебное пособие для студентов отделения прикладной лингвистики / А. Л. Василевский, Ю. Н. Марчук – М.: Изд-во Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза, 1970. – 256 с.
5. Голомидова М. В. Искусственная номинация в русской ономастике / М. В. Голомидова. – Екатеринбург: Наука, 1998. – 375 с.
6. Грицюк Л. Ф. До питання про лінгвістичний статус заголовка / Л. Ф. Грицюк // Мовознавство. – 1989. – № 5. – С. 55–58.
7. Гундорова Т. І. Післячорнобильська бібліотека: Український літературний постмодерн / Т. І. Гундорова. – К. : Критика, 2005. – 264 с.
8. Іздрик Ю. Таке / Ю. Іздрик. – Х.: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2009. – 396 с.
9. Ильин И. П. Постмодернизм. Словарь терминов / И. П. Ильин. – М. : Интрада, 2001. – 384 с.
10. Римащевський Ю. Людина четверга / Ю. Римащевський, А. Яремко// Ярослав. – 2005. – № 8 – С. 1.
11. Эко Умберто. Заметки на полях «Имени розы» / Умберто Эко– [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://me.geneva.livejournal.com/265400>

Науковий керівник:

доктор філол. н., доц., Шитик Людмила Володимирівна.

Валентина Александрова
(Київ, Україна)

РОЛЬ УЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА В ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Позаурочна діяльність є складовою частиною навчально-виховного процесу і однією із форм організації вільного часу учнів. Позаурочна діяльність сьогодні - це діяльність, організована в позаурочний час для задоволення потреб учнів у змістовному дозвіллі, їх участь у самоврядуванні та суспільно корисній діяльності.

Сьогодні, у зв'язку з переходом на нові стандарти другого покоління, відбувається вдосконалення позаурочної діяльності. Справжня модель створює умови для соціального, культурного і професійного самовизначення, творчої самореалізації особистості дитини.

Творчість і творча діяльність визначають цінність людини, тому формування творчої особистості набуває сьогодні не тільки теоретичного, а й практичного сенсу. Ефективність роботи школи в даний час визначається тим, якою мірою навчально-виховний процес забезпечує розвиток творчих здібностей кожного учня, формує творчу особистість і готує її до творчої пізнавальної діяльності.

Позакласна робота з української мови - важлива ланка навчально-виховної роботи в школі. Значне місце в загальній системі позакласної роботи належить діяльності вчителів української словесності. Вона сприяє зміцненню систем з предмета, стимулює розвиток творчих здібностей учнів, готує їх до самостійної науково-дослідної роботи.

Позакласна робота з української мови є найважливішою складовою професійної діяльності вчителя. До 7-8 класів інтерес до вивчення української мови пропадає у більшості дітей. Пояснюється цей факт багатьма причинами, у тому числі і складністю матеріалу, що підлягає вивченню. Саме тому головне завдання позакласної роботи - розвиток у школярів інтересу до української мови і виховання потреби вивчати її.

Педагогами і психологами доведено, що пізнавальний інтерес є основним внутрішнім мотивом навчання, тому розвиток пізнавального інтересу до української мови є дуже важливим для учнів. Зрозуміло, що цей інтерес розвивається насамперед на уроках, але безсумнівно і те, що позакласна

робота надає вчителю величезні можливості для того, щоб зацікавити учнів своїм предметом, зробити його улюбленим.

Як зацікавити учнів, як привернути увагу кожного до рідної мови? Цьому сприяє різноманітність видів діяльності на різних етапах уроків, позакласна робота, яка є невід'ємною частиною всієї навчально-виховної роботи школи. Продовжуючи і зміцнюючи класні заняття, вона в той же час відображає властиву тільки їй специфіку в змісті, організаційних формах, методах і прийомах реалізації поставлених перед нею завдань.

Позакласні заняття з української мови - це невід'ємна частина всієї навчально-виховної роботи в школі. Позакласна робота, на відміну від додаткової роботи, проводиться постійно. Організовується вона для розвитку творчих здібностей учнів. Тут учні, як і на уроці, отримують нові знання, працюють над культурою своєї мови.

Позакласна робота має свої цілі і завдання, види і форми проведення, свої методи і прийоми. Насамперед необхідно відзначити, що і урок, і позакласні заняття мають одну і ту ж мету: підготувати учнів грамотних, які вільно володіють українською мовою в її усній і писемній формі. У той же час позаурочна робота з української мови свої **цілі:**

- розвиток інтересу до української мови як до навчального предмета;
- підвищення загальної мовної культури.

Зазначені цілі визначають **завдання** позакласної роботи з мови :

- розширити, поглибити і доповнити мовні знання, вміння та навички, отримані учнями на уроках української мови;
- навчити учнів самостійно працювати з книгами, словниками-довідниками, добирати матеріал на потрібну тему;
- сформувати творчу активність учнів (виступати перед аудиторією, випускати шкільні стіннівки, організувати вечори, конкурси, виготовляти наочні посібники);
- виявляти обдарованих в лінгвістичному відношенні учнів, а також виховувати у слабовстигаючих учнів віру в свої сили, в можливість подолати відставання з рідної мови.

Успіхи зі знання української мови школярами можуть бути досягнуті на основі реалізації чітко продуманої системи навчально-виховних заходів. Важливою ланкою в цій системі є позакласна робота, яка допомагає вчителю більш ретельно вивчити своїх вихованців та удосконалювати їх підготовку, підвищує загальний культурний рівень школярів, викликає стійкий інтерес до предмета, виробляє художній смак.

Позакласна робота з української мови може бути організована в школі по-різному. Виділяються такі форми позакласної роботи:

- за способом подачі мовного матеріалу - усні та письмові;
- за частотою проведення - систематичні (постійні) і епізодичні (разові).

Кожна із зазначених форм позакласної роботи має кілька видів, які відрізняються один від одного методикою проведення, обсягом використаного мовного матеріалу, характером участі школярів у роботі.

- постійнодіючі позакласні заняття (гуртки, клуби, журнали, стіннівки, інформаційний стенд), що працюють протягом усього навчального року;
- епізодичні (вікторини, конкурси, вечори, олімпіади, КВК, екскурсії).

Слід зауважити, що проведення епізодичних заходів зазвичай викликає в учнів короточасну зацікавленість, інтерес до факту заходу, а не до предмета. Тому ефективність такої роботи порівняно низька. Принцип системності вимагає, щоб позакласна робота являла собою єдиний комплекс різноманітних заходів, пов'язаних між собою тематично. Давно доведено, що найбільш ефективна позакласна робота з української мови, коли вчитель відбирає для роботи з учнями матеріал з якогось одного розділу мови, більш-менш великого, відповідно до віку школярів і у взаємозв'язку з досліджуваним в урочний час матеріалом. Для 5 класів, наприклад, цікавими і корисними є додаткові відомості з лексики і фразеології, для 6-7 класів - з граматики, для старших класів - зі стилістики. Цей поділ, звичайно, умовний: будь-який учитель вміло відбирає мовний матеріал, доступний для будь-якого віку. Важливо в принципі вирішити, який саме розділ лінгвістики буде поглиблено аналізуватися в позакласній роботі.

За кількістю учнів види можуть бути індивідуальними, груповими і масовими. До індивідуальних видів позакласної роботи належать заучування напам'ять віршів та прозових уривків, робота над роллю (при підготовці інсценівок до ранків), підбір мовного матеріалу (ця робота виконується переважно в письмовій формі), читання дитячих книг, казок українською мовою і деякі інші. Всі ці види індивідуальної роботи є по суті підготовчим етапом до проведення групових та масових позакласних заходів.

До групових відносяться наступні види роботи: гурток української мови, екскурсії (до бібліотеки, на природу, на виробництво і т. п.), вікторини та деякі інші. Серед них найбільш прийнятним видом роботи на початковому етапі навчання української є робота в гуртку, бо саме в ньому учні долучаються до розвитку мовлення,

На заняттях гуртка учні працюють із спеціальними ілюстрованими індивідуальними картками з розвитку мовлення. Картки - це не просто розвага. Вони відповідають певним темам. Завдання в картках

приблизно такого характеру: написати твір-мініатюру з даної теми з певним завданням чи скласти розповідь за початком і кінцем, а основну частину треба скласти самим. Далі необхідно виконати завдання різного творчого характеру: написати статті на шкільний сайт про життя школи, до газети-стіннівки і т.п. Саме участь у різних конкурсах, ігрових проєктах допомагає у роботі над розвитком мовлення як на уроках, так і в позаурочний час.

Велику зацікавленість в учнів викликають масові заходи. Не секрет, що у юному віці багато дітей хочуть стати акторами. І якщо у школі діє шкільний театр, то участь у постановці вистав не тільки розвиває пізнавальні здібності учнів, а й згуртовує учнівський колектив. Таким чином, вирішуються важливі завдання: виховання толерантності, шанобливого ставлення один до одного, вміння спілкуватися в колективі, культура спілкування.

Саме така цілеспрямована робота дозволяє вчителю виявити здібних, талановитих дітей, а їм, в свою чергу розкрити свої творчі здібності, зануритися у світ словесності поза шкільною програмою.

До підготовки та проведення позашкільних заходів потрібно залучати якомога більше зацікавлених, талановитих, закоханих в ідею учасників : учителів, бібліотекарів, учнів і батьків.

Щоб проведений захід був досить цікавим, щоб всі отримали справжнє задоволення від нього, щоб виховний захід став справжнім святом, - потрібно працювати всім.

Ланцюжок "вчитель мови - літератури - бібліотекар - учні - батьки - вчителі інших предметів" повинен не перериватися. Тільки таким чином можна домогтися певних успіхів, тільки так можна зберегти традиції, передавати їх із покоління в покоління.

Учитель-словесник відбирає і рекомендує мовний та тематичний матеріал, є організатором і безпосереднім учасником заходів.

Завдання бібліотекарів школи - допомогти вчителю у пропаганді книги (підготовка рекомендаційних списків книг для самостійного читання, виставок книг, книжкових бюлетенів, проведення бесід).

Завдання батьків - допомогти дітям в оформленні костюмів, декорацій, і, звичайно, бути активними учасниками конкретного заходу.

Завдання вчителів - предметників - у разі необхідності давати консультації (якщо захід із міжпредметними зв'язками), особисто брати участь у заходах.

Найголовніше завдання стоїть перед учнями школи. Вони головні дійові особи в підготовці сценаріїв, костюмів, декорацій, і, звичайно ж, вони - виконавці.

Суттєву роль відіграє характер і обсяг матеріалу, перенесеного з уроку на позакласні заняття. Як мовний, так і тематичний матеріал для позакласної роботи потрібно відбирати з урахуванням вікових інтересів учнів, їх мовленнєвих навичок, відповідно до рекомендацій програми, без її дублювання і повторення, враховувати і регіональний компонент з метою виховання патріотизму, поваги до традицій предків і їх збереження.

Обсяг призначеного для позакласних занять матеріалу визначається залежно від цілей і завдань конкретного заходу. Набагато ширше, ніж на уроці, є можливість використання міжпредметних зв'язків. Як правило, вчителі інших предметів охоче йдуть на співпрацю.

Зрозуміло, що позакласна робота будується на добровільних засадах при рівному праві брати участь у ній як учнів, що добре знають предмет, так і тих, хто не дуже добре навчається. Особливу активність набуває індивідуальний підхід до дітей: врахування їх інтересів і запитів, опора на їхню ініціативу і самостійність, стимулювання допитливості та пізнавальної активності. Кожна пропозиція, зауваження, побажання учнів вислуховується, обговорюється, береться до уваги і дії.

Зв'язок позакласної діяльності з роботою в класі полягає в тому, що знання, отримані учнями на уроках української мови, є базою для позакласного спілкування. Система позакласних занять планується відповідно до системи занять на уроках. На них учні формують ідейні, моральні й естетичні погляди, виробляють норми, концепції, роблять висновки, зіставляють і узагальнюють факти. У цьому полягає принцип виховного навчання.

Принцип науковості вимагає, щоб позакласні заняття будувалися на пізнавальній базі, а не перетворювалися на засіб забави або розваги. Будь-який матеріал позакласних занять, навіть якщо він подається в несподіваній і незвичній формі, повинен відповідати науковим даним без зайвого спрощення або ускладнення.

Важливе значення набуває на позакласних заняттях принцип наочності.

Науковість, глибина викладу матеріалу на позакласних заняттях, вияв його практичної значущості повинні поєднуватися з захопленістю форми. Ось тут-то і приходять на допомогу батьки: вони оформляють спільно з дітьми, вчителями наочність для позакласних занять і заходів, допомагають в оформленні декорацій і костюмів, є безпосередніми учасниками.

Позакласна робота, як правило, ґрунтується на принципі цікавості. Цей принцип знаходить своє відображення в різноманітності та варіативності форм, методів, конкретних прийомів, завдань, лінгвістичних ігор, що дозволяють з найбільшою ефективністю добиватися поставленої мети.

Ми живемо в епоху суцільної комп'ютеризації, коли техніка зробила крок далеко вперед, ХХІ століття комп'ютерної техніки набирає обертів і вже, мабуть, немає жодного виду людської діяльності, де вона не знайшла б своє застосування. Педагогічні технології не залишилися осторонь від загального процесу комп'ютеризації і використання інформаційних та комунікаційних технологій. Застосування (ІКТ) у навчально-виховному процесі є актуальною проблемою сучасної шкільної освіти.

Використання ІКТ на позакласних заходах дозволяє значно урізноманітнити, впровадити ігровий момент, підвищити наочність матеріалу, а також сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів. У школі

варто проводити такі заходи: «Свято словників», «Віртуальна екскурсія по шевченківських місцях», «Подорож у країну Фразеологія», «Вишиванка – наш генетичний код»). Подорожуючи від станції до станції, діти відгадують завдання, розміщені на слайдах.

Важливу роль для реалізації цілей заходу грають ілюстрації і фотографії, які розвивають творчу уяву учнів.

У презентації використовується ефект анімації, для акцентування уваги служать зміни кольору, шрифту.

Позакласна робота передбачає і участь дітей у конкурсах творів і творчих робіт, у проектах: «Князь Володимир - сонце Русі», «Україна - наша Батьківщина », проект «Знаю свій край»

«Мої чудові земляки», «Герой нашого часу» - це ті роботи, які можуть бути присвячені відомим людям села, ліквідатором Чорнобильської трагедії, учаникам АТО, ветеранам війни та праці. Робота над творами носить дослідницький характер. Учні вивчають тему твору, збирають необхідний матеріал, систематизують його, узагальнюють і на основі матеріалу створюють презентації.

Широко використовуються ІКТ на різних етапах **проектної та науково-дослідницької діяльності учнів.**

Вже неодноразово доведено, що метод проектів дозволяє школярам проявити самостійність у виборі теми, джерелах інформації, способі її викладу і презентації. Проектна методика дозволяє проводити і ндивідуальну роботу над темою. Школяр сам обирає об'єкт дослідження, сам для себе вирішує: або обмежитися підручником (просто виконавши чергову вправу), або звернутися до додаткових джерел інформації (до спеціальної літератури, енциклопедій, електронних ресурсів). Школярі аналізують, порівнюють, вибираючи найважливіше і найцікавіше.

Таким чином, використання комп'ютерних технологій у сучасній школі - це не данина моді, а життєво необхідний засіб навчання. Вони не витісняють традиційні методи і прийоми викладання української мови і літератури, а наближають традиційну методіку до вимог сучасного життя.

Отже, у школі можна використовувати різноманітні види і форми позакласної та позашкільної роботи з української мови . Поряд з уже усталеними, певною мірою традиційними формами, такими, як ранки та вечори, життя висуває нові шляхи залучення учнів до вивчення та удосконалення української мови, до словесного мистецтва. Цьому сприяють насамперед засоби масової інформації: кіно, телебачення, радіо. Поява в останній час у журналах, мережі Internet безлічі цікавих пізнавальних, інтелектуальних ігор, сценаріїв дозволяє учителю-словеснику їх використовувати, спричинює вдосконалення форм і методів позакласної роботи.

У позаурочний час учитель-словесник повинен працювати з обдарованими дітьми, їх не можна залишати без уваги, бо поки у дітей живе «іскра творчості», її треба запалювати.

І, нарешті, слід назвати комбіновану форму позаурочної роботи - тиждень української мови: конкурси, доповіді, вікторини, лекції, бесіди, вечори та багато іншого.

Тиждень української мови - це не випадковий набір форм і видів позакласних заходів, а заздалегідь продумана і підготовлена система заходів, що переслідують цілі розвитку творчих можливостей дітей, прищеплення інтересу до предмета "українська мова". Це тиждень творчості дітей, своєрідне свято рідного слова.

Сучасна школа ставить перед вчителем нові завдання. Здійснення диференційованого підходу до навчання вимагає відмови від традиційних методик, отже, вчитель повинен сам бути творцем. Відбираючи матеріал для занять у позаурочний час, учителю-словеснику необхідно виходити із загальних цілей і завдань навчання української мови, зазначених у навчальній програмі, запитів школярів, а також спрямованості інтересів. Звичайно, для позакласної роботи з української мови не може бути якоїсь універсальної програми, яка передбачає певний зміст.

Цього ніколи не можна забувати ні одному вчителю, а особливо словесникові, який повинен прищепити любов до рідного слова, мови, літературного твору, який повинен навчити грамотно, точно відобразити свої думки в усній та писемній формі не тільки на уроці, але і в процесі позакласних занять. Саме тоді учні зможуть відчутти потребу в розширенні і поглибленні своїх знань в позаурочний час

Література:

1. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах: підручник /За ред. проф. М.І.Пентиліук.-К.:Левіт, 2005.-385 с.
2. Програма факультативних занять з української мови і літератури.-К., Рад.школа.-1969.-25 с.
3. Яворська С.Т. Становлення і розвиток методики навчання української мови в середній школі: У2-х кн./за ред.А.П.Загнітка. - Слов'янськ: ПП«Канцлер», 2004.-Кн.2 (30-90 –і роки ХХ ст.)-187 с.